

Asia: VN/18947/2022-SM-46

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta ja eräksi muiksi laeiksi

1.

Yleiset huomiot CER-direktiivin kansallisesta toteuttamistavasta, kuten esimerkiksi viranomaistoiminnan järjestämisestä ja valvontamallista

Hus pitää tärkeänä direktiivin tavoitetta yhdenmukaistaa ja harmonisoida kriittisten toimijoiden valvontaa. Tämä voi samalla kuitenkin lisätä kriittisten toimijoiden hallinnollisen työn määrää ja onkin tärkeää välttää päällekkäistä toimintaa. Samoin tulee varmistua, että turvataan julkisen terveydenhuollon kyky tuottaa lakisääteisiä palveluita.

Lain kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja muun CER-direktiiviä toteuttavan lainsäädännön suhde valmiuslakiin ja siihen valmisteilla olevat muutokset on olennaista ottaa huomioon lakiesityksen jatkovalmistelussa. Samoin toimialakohtaiseen lainsäädäntöön sisältyvät vaatimukset (mm. laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä, pelastuslaki) ja niiden mukaiset vaatimukset riski- ja varautumissuunnitelmien laadinnasta on tärkeää ottaa huomioon. Päällekkäistä sääntelyä on syytä välttää, sillä voimassa olevassa lainsäädännössä on jo nyt velvoitteita ilmoittaa häiriötilanteista eri tahoille.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan kansallisessa toimeenpanossa olisi tarkoituksenmukaista käyttää sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaista ns. viiden sote Valmiuskeskuksen mallia eikä luoda muuta uutta rakennetta. Myös nämä häiriöt tulisi ilmoittaa samalla tavalla kuin miten sote-järjestämislain 51 § jo hyvinvointialueita velvoittaa mm. tuottamaan tilannekuvatietoja ja tekemään häiriötilanneilmoituksia.

Ehdotetun sääntelyn raportointivelvoitetta helpottaisi, mikäli Suomessa on yhteinen raportointialusta. Raportointivelvoitteen piirissä olevilla organisaatioilla tulisi olla yksi kansallinen raportointikanava, johon poikkeamasta ilmoitetaan ja josta tieto voitaisiin jakaa kaikille sitä tarvitsevilla viranomaisille. Lisäksi tulisi olla selkeästi määritellyt menettelytavat ilmoitusten

tekemisestä. Tämä säästäisi kustannuksia ja helpottaisi myös henkilökunnan perehdytystä ja koulutusta. Raportointialustan tietojen suojaaminen on tärkeää, koska ilmoitukset koskevat yhteiskunnan kriittistä turvallisuutta ja toimintavarmuutta.

HUS pitää tärkeänä, että ehdotetun sääntelyn taloudelliset vaikutukset HUS-yhtymään ja hyvinvointialueisiin arvioidaan ja mahdollisesti niille aiheutuvat lisäkustannukset korvataan.

2.

Soveltamisalaa koskevat huomiot, kuten esimerkiksi kriittisen toimijan määrittäminen ja kriteeristön kattavuus

Kriittisen toimijan määritelmässä terveydenhuollossa tulisi ottaa soveltuvin osin myös huomioon erilaiset, terveydenhuollon toimijan toimintakokonaisuuden kannalta kriittiseksi luokiteltavissa olevat ostopalvelu- ja alihankintaketjut (voi olla esim. laajoja merkittäviä ulkoistuksia kooltaan pienille toimijoille, kts. direktiivin määrittelykriteerit; koko- tai soveltamisalakriteeri).

3.

Vaikutustenarviointia koskevat huomiot, kuten esimerkiksi yhteiskunnalliset vaikutukset, taloudelliset vaikutukset yrityksille, hallinnollinen taakka ja muut kustannukset sekä vaikutukset yritysten toimintaan

Julkisille toimijoille muodostuu laaja eri lakeihin perustuva varautumis- ja suunnitteluelvoite. Olisi erittäin tärkeää, ettei CER-direktiivin toimeenpanon yhteydessä tulevasta kriisinkestävyyden suunnitteluelvoitteesta muodostu päällekkäistä suunnitteluelvoitetta suhteessa valmiuslain, pelastuslain, sote-järjestämislain sekä eräiden muiden lakien kautta tulevien suunnitteluelvoitteiden kanssa. Lisäksi terveydenhuoltoa sitovat myös omavalvonnan velvoitteet ja rakenteet. CER-direktiivin kansallisen toimeenpanon rakenteet tulee ottaa huomioon valmiuslain käynnissä olevan kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Olisi toivottavaa, että vaikutusarvioiden yhteydessä

- a. määritellään muutama eri tyyppinen kriittinen toimija (julkinen toimija esim. HVA, elinkeinoelämän suuri materiaalin teollinen valmistaja ja yksityinen suuri terveystalouden tuottaja)
- b. tarkastellaan, mitkä kaikki varautumisen ja valmiuden lainsäädännöt asettavat suunnittelu-, raportointi ja tilannekuvavelvoitteita.
- c. määritellään, minkälaiset suunnitelma-, tilannekuva-, harjoitus-, koulutus ja raportointirakenteet ovat asianmukaiset/riittävät. Tavoitetaso tulee määrittää ja varmistaa ettei luoda päällekkäisiä rakenteita.
- d. arvioidaan, miten sääntely vaikuttaa eri tyyppisten kriittisten toimijoiden mm. HUS-yhtymän ja hyvinvointialueiden resurssointiin ja investointeihin.

4.

Valvontaa koskevat huomiot

Keskeisiin toimijoihin sovellettava kattava valvontajärjestelmä sisältää etukäteis- ja jälkikäteisvalvontaa. Esitysluonnoksessa ei täysin avaudu, kuinka valvonta toteutettaisiin käytännössä ja mitä se pitää sisällään tai miten vältetään esim. päällekkäiset valvontarakenteet tilanteissa, joissa on useita valvovia viranomaisia. Koordinaation ja yhteistyön merkitys korostuu erityisesti silloin, kun valvonta jakaantuu usean ministeriön kesken.

Turvallisuusvaatimusten on toisaalta kohdistuttava haluttuun

turvallisuuden tasoon ja tarkempien toteutuskeinojen on jätävä

myös toimijoiden itsensä

valittaviksi. Direktiivissä tämä näyttäisi lähtökohtaisesti mahdolliselta, koska toimijan riskiarvioon perustuvaa

liikkumavaraa jää ja perusteluissa todetut keinot ovat lähinnä

esimerkinomaisia.

5.

Laiminlyöntimaksua koskevat huomiot

Esityksen mukaan laiminlyöntimaksua ei voitaisi määrätä valtion viranomaiselle. Kriittiset terveydenhuollon toimijana hyvinvointialueet ovat valtion lähes kokonaan rahoittamia oikeushenkilöitä. Laiminlyöntimaksun ei tulisi kohdistua hyvinvointialueisiin.

6.

Miten arvioitte turvallisuusvelvoitelaia koskevan esityksen tarpeellisuutta ja muotoilua? Millaisia turvallisuusvaikutuksia esityksellä olisi?

-

7.

Miten arvioitte satamien turvallisuusvelvoitelaia koskevan esityksen tarpeellisuutta ja muotoilua? Millaisia toiminnallisia ja taloudellisia vaikutuksia esityksellä olisi? Millaisia turvallisuusvaikutuksia esityksellä olisi?

-

8.

CER-yleislain 28 §:ään liittyen, miten arvioitte säännösehdotuksia, jotka koskevat muiden EU-jäsenvaltioiden rikosrekisteritietojen käyttämistä kriittisen toimijan työntekijästä tehtävässä turvallisuusselvityksessä (1. lakiesityksen 28§ sekä 3. ja 4. lakiesitys)?

-

9.

Muut huomiot

Hyväksymiskäsittelyn vaiheessa oleva Euroopan Unionin ns. SOHO-asetus (substances of human origins) sisältää varautumiseen liittyviä vaatimuksia.

Valmistelussa on tärkeää ottaa huomioon, ettei terveydenhuollossa synny turhaa päällekkäisyyttä valvontaviranomaisten eikä valvottavien toimijoiden toimintaan.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Vento Jaana
HUS Kuntayhtymä